

Kommunal- og moderniseringsdepartementet - KMD

Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Vår referanse: 16/00299-2
Arkivkode: 0
Saksbehandler: Øyvind Renslo
Deres referanse:
Dato: 23.02.2016

Høringsuttalelse - etablering av en tvisteløsningsmekanisme for rettslige tvister mellom stat og kommune og begrensninger i statlige klageinstans og adgang til å overprøve kommunens utøvelse av det frie skjønn

Regjeringen foreslår i høringsnotatet å begrense statlige klageinstansers adgang til å overprøve kommunens utøvelse av det frie skjønn (hensiktsmessighetsskjønnet). Regjeringen foreslår videre at kommuner skal ha adgang til å saksøke staten for de alminnelige domstolene i rettslige tvister mellom stat og kommune.

1. KS's overordnede standpunkter

KS støtter regjeringens forslag om at kommuner skal ha adgang til å saksøke staten for de alminnelige domstolene i rettslige tvister mellom stat og kommune. KS er enig i at det er behov for å beskytte innbyggerne ved mottakelse av visse velferdstjenester fra å bli inndratt i rettslige tvister mellom stat og kommune, men foreslår en noe annen rettslig innretning av unntaket.

KS er positiv til forslaget om å begrense statlige klageorganers adgang til å overprøve kommunens frie skjønn, og til at det foreslås en særlig begrunnelsesplikt for å fravike kommunens skjønn.

2. Kort om høringsnotatet

Høringsnotatet, som ble sendt på høring 27. januar 2016, har høringsfrist er 27. april 2016.

Regjeringen foreslår i høringsnotatet at statlige klageorganer skal legge «stor vekt» på det kommunale skjønn, og det stilles nærmere krav til begrunnelse for å sette det kommunale skjønn til side.

Regjeringen foreslår videre å etablere en tvisteløsningsmekanisme for rettslige tvister mellom stat og kommune. Kommuner har i dag, som det fremgår av høringsnotatet, adgang til å anlegge søksmål mot staten i privatrettslige tvister, for eksempel tvister som knytter seg kommunal eiendom. Departementet foreslår i høringsnotatet at kommuner skal ha adgang til å saksøke staten for de alminnelige domstoler også når kommunen opptrer som offentlig myndighet, og det i den forbindelse oppstår tvist med statsforvaltningen om lovforståelse, mv. Departementet foreslår at søksmålsadgang skal gjelde i saker avgjort ved statlige klagebehandling, statlig omgjøring av kommunens vedtak utenom klage (forvaltningsloven § 35 mv) og pålegg ved tilsyn. Ordningen skal videre gjelde ved statlig lovlighetskontroll, avgjørelser om saksomkostninger etter forvaltningsloven § 36, samt avgjørelser om fordeling av kostnader/plikter mellom det offentlige blant annet etter barnevernloven § 8-3, mfl. Endelig foreslår regjeringen at kommuner skal kunne reise søksmål om gyldigheten av innsigelse etter plan- og

bygningsloven § 5-4, og om en avgjørelse etter § 5-6 om innsigelsen skal tas til følge. For så vidt gjelder prøving av gyldighet av fremme av innsigelse, foreslår departementet to ulike alternativer, hvorav det ene alternativet innebærer en begrenset prøvingsrett.

Regjeringen foreslår at domstolene skal både kunne prøve statsforvaltningens rettsanvendelse, saksbehandling og det faktum som statsforvaltningen legger til grunn for sin avgjørelse.

For å beskytte innbyggere, som gjennom vedtak har fått tilsagn om visse velferdsytelser, mot å måtte bli inndratt i tvister mellom stat og kommune, foreslår departementet et forbud mot å omgjøre vedtak på grunnlag av resultatet av en domstolsbehandling. Dette gjelder selv om en eventuell domstolsavgjørelse går til ugunst for innbyggeren.

3. Etablering av en tvisteløsningsordning for rettslige tvister mellom stat og kommune

3.1 Begrunnelse for å tillate domstolsprøving

KS er i det vesentlige enige med regjeringens begrunnelse for å gi kommuner mulighet til domstolsprøving i rettslige tvister med staten. KS vil tilføye følgende:

i) Folkeretten – Det europeiske charteret om lokalt selvstyre av 15. oktober 1985

Det er nødvendig å etablere uavhengige tvisteløsningsordninger mellom stat og kommune for at staten skal oppfylle de folkerettslige forpliktelser som Norge har påtatt seg gjennom ratifiseringen av det europeiske charteret om lokalt selvstyre (heretter «Charteret»). Charteret ble ratifisert av Norge i 1989. Kommunalkongressen i Europarådet har i to Rekommandasjoner, basert på rapport fra kommunalkongressens ekspertgruppe, henholdsvis i 2006 og i 2015, uttalt at norsk rett i dag ikke samsvarer med charterets art. 11. Kommunalkongressens ekspertgruppe har også tidligere, i 1998 (rec 39(1998), CPL (4) 7 Part II, uttalt at norsk rett strider mot Charteret. Sigrid Stokstad har i sin juridiske doktorgrad fra 2012 «*kommunalt selvstyre – kompetansefordelingen mellom Stortinget, statsforvaltningen og kommunene*» på s. 227 konkludert med at norsk rett i dag er et «*massivt brudd*» på Charterets krav. Det er derfor nødvendig å endre norsk rett for å oppfylle folkerettslige forpliktelser som Norge har påtatt seg.

ii) Domstolsprøving vil bidra til rettsriktighet og nasjonal rettsenhet

KS er enig med departementet i at hensynet til rettsavklaring og rettsriktige avgjørelser tilsier at kommuner gis mulighet til domstolsprøving. Staten har i dag ikke en alminnelig instruksrett over kommuner, men må styre med hjemmel i lov. Både statsforvaltningen og kommunen er således bundet av loven. Den alminnelige ordning i dag, hvor det oppstår tvister om forståelse av innholdet i loven, er at domstolene i siste instans, med den uavhengighet, kompetanse og saksbehandling som kjennetegner domstolsbehandlingen, fastsetter innholdet i loven. Den samme ordning bør gjelde regler for kommunenes utøvelse av lovpålagte oppgaver overfor innbyggerne. I dag vil ulikt syn på lovforståelsen i sentrale lover i praksis bare komme opp for domstolene der private for eksempel reiser et erstatningssøksmål mot en kommune, og domstolen i den forbindelse (prejudisielt) må ta stilling til lovforståelsen. Det er i dag således tilfeldig hvilke rettslige spørsmål som får sin avklaring i domstolene, og mange viktige spørsmål for kommunesektoren får ikke sin endelige rettslige avklaring. En domstolsprøving vil bidra til rettsavklaringer og rettsriktighet i den enkelte sak, og til en avklaring i gjeldende rett som statsforvaltningen forøvrig og kommune-Norge for fremtiden kan innrette seg etter. Det er slik grunn til å tro at domstolsprøving kan bidra til større grad av nasjonal rettsenhet, med den forutsigbarhet det gir både for kommunene, innbyggerne og statlige organer.

Erfaringene er at det er ulik praksis hos fylkesmennene. Denne ulikhet blir bare i begrenset grad fanget opp av departementet/direktoratet gjennom rundskriv og avgjørelser i enkeltsaker. I de tilfeller hvor det kan være en interessekonflikt mellom statsforvaltningen og kommuner, bør kommunesektoren også gis et særskilt vern gjennom domstolsbehandling ved at statsforvaltningen ikke ensidig skal kunne definere lovtolkningen med endelig virkning for kommunesektoren.

Når Stortinget har gitt kommuner oppgaver i lov, er det normalt begrunnet i et ønske om å desentralisere makt, oppnå lokaldemokratisk deltakelse og effektivisering av forvaltningen. Det er en ubalanse i regelverket når kommuner, som representerer disse verdier, ikke gis tilgang til domstolene for å argumentere for disse verdier, hvor disse er relevant ved lovtolkningen.

KS finner grunn til å understreke at i de tilfeller hvor en kommune vil velge å gå til rettslige skritt mot staten, så vil det knytte seg til en vurdering av hva innbyggerne i kommunen er tjent med, og således hva som er i innbyggernes interesser. Det er således hensynet til innbyggerne som normalt vil begrunne et søksmål. Dersom for eksempel en kommune som følge av vedtak fra fylkesmannen pålegges å betale tilskudd til private barnehager i strid med det likebehandlingskravet som kommunen i den konkrete saken mener gjelder for tildeling av tilskudd til kommunale og private barnehager etter barnehageloven § 14, så vil en begrunnelse for å anlegge søksmål være et ønske om å bruke disse midlene til andre nødvendige formål i kommunen. Dersom kommunen anlegger søksmål fordi fylkesmannen har gitt kommunen pålegg om å yte en bestemt helsetjeneste som kommunen mener loven ikke hjemler, kan det typisk være hensynet til å bevare kommunens organisasjonsfrihet, og en vurdering av at slik organisasjonsfrihet samlet vil komme innbyggerne best til gode, som begrunner et søksmål. Etter KS's oppfatning bør kommuner gis adgang til å forfølge rettslig det som blir vurdert å være i innbyggernes interesse.

KS vil videre fremheve at også statsforvaltningen i sitt virke overfor kommunene bør være underlagt en viss form for ekstern kontroll av deres lovanvendelse, som en domstolsprøving vil innebære, med det formål at lovførståelsen skal være i samsvar med de lover som Stortinget har vedtatt, slik også domstolene tolker reglene.

iii) Søksmålsadgang er praktisk og prinsipielt viktig, men det er grunn for å anta at antall saker vil bli få

En søksmålsadgang er prinsipielt og praktisk viktig for kommunene. Det er samtidig grunn til å fremheve at kommuner og fylkeskommuner etter KS's erfaring er lite tvisteorienterte. Det er slik grunn til å tro at det ikke vil bli mange saker som vil bli anlagt for de alminnelige domstoler, men at de saker som blir reist er viktig for kommunene å få avgjort. Det vises her også til de undersøkelser av tvister mellom stat og kommune som det er referert til i FOU rapport om «*tvisteløsningsordninger mellom stat og kommune*» av Iris Nguyen-Duy, Eivind Smith og Harald Baldersheim s. 43 flg. Det argument som av og til anføres mot en adgang til domstolsprøving – at ordningen vil bli kostbar – må derfor etter KS's vurdering tillegges lite vekt. Risikoen for saksomkostninger, og for ikke å få medhold i domstolene, vil også begrense antall tvister.

iv) Andre lands rett

Etter KS's oppfatning bør norsk rett bringes i samsvar med andre lands rett på dette området. KS er ikke kjent med land som det er naturlig å sammenligne oss med hvor kommunen ikke er gitt rett til å ta ut søksmål i slike tvister med statsforvaltningen.

3.2 Hvilke saker som skal kunne prøves og hva som skal prøves

Etter KS's vurdering har departementet gjennom forslag til hvilke saker som skal kunne prøves for domstolene fanget opp de praktisk viktigste tilfeller hvor kommuner kan ha behov for søksmålskompetanse. KS er enig i at både lovanvendelse, saksbehandling og faktum må kunne prøves.

Det vil ikke være hensiktsmessig med en nærmere avgrensning, for eksempel slik at domstolene kun skal kunne prøve statens lovanvendelse.

Det er i høringsnotatet punkt 3.6. foreslått at kommunene ikke skal ha adgang til rettslig prøving av vedtak fylkesmannen har fattet som klageorgan etter barnevernloven. Det er ikke gitt en nærmere begrunnelse for unntaket. KS mener at kommunen bør ha adgang til domstolsprøving i de tilfeller hvor kommunen mener at fylkesmannens vedtak om tildeling av hjelpetiltak ikke er til barnets beste, jf. barnevernloven § 4-1. Hva som er «*barnets beste*» er et rettslig vilkår som domstolene kan prøve. Det kan for eksempel tenkes situasjoner hvor kommunen mener at vedtak fra fylkesmannen om avlastning ikke er til barnets beste. Det kan ikke alltid legges til grunn at fylkesmannens vurdering av barnets beste-vurdering er riktig, og hensynet til barnet og rettssikkerhet for barnet tilsier da at kommunen gis rett til å ta ut søksmål. Det vises her også til den tidligere lovendringen om å gi kommunene søksmålskompetanse i saker for fylkesnemnda og begrunnelsen for dette, se Ot. Prp 61 (1997-1998) under kap. 2.9.4.

Det antas på bakgrunn av omtalen i høringsbrevet at departementet ikke har ment at statens pålegg ved tilsyn etter barnevernloven skal unntas kommunens søksmålsadgang. Dette fremgår imidlertid ikke klart av den lovtekst som er foreslått. Departementet bes på den bakgrunn om å klargjøre lovteksten.

Høringsbrevet omtaler ikke søksmålsadgangen for de saker innenfor helse- og omsorgssektoren og på barnevernsområdet som i dag kan bringes inn for de særskilte tvisteløsningsnemndene. Det antas at bakgrunnen for at disse sakene ikke behandles nærmere, er at departementet har lagt til grunn at kommunene her har søksmålskompetanse. Det vises til lovgivers uttalelser i forbindelse med vedtakelse av ny lov om kommunale helse og omsorgstjenestelov, se her Prop. 91 L (2010-2011) s. 333, første spalte, 2. og 3. avsnitt, samt også uttalelse i helse- og omsorgskomiteen i Innst. 424 L (2010-2011) s. 39 første spalte. Det vises også til hva departementet har lagt til grunn i avtale mellom departementet og KS om nasjonal tvisteløsningsnemnd for helse og omsorgssektoren inngått 10. februar 2012, se punkt 2.4 og vedlegg til avtalen § 10. Det antas at det samme må gjelde for de tvister innenfor barnevernet som i dag behandles av Barnevernets tvisteløsningsnemnd. Det er naturlig at denne søksmålsadgang også omtales i motivene.

3.3 Forslaget om forbud mot omgjøring av vedtak etter domstolsbehandling

Departementet foreslår et forbud mot å omgjøre vedtak om å tildele visse velferdstjenester, på bakgrunn av resultatet fra domstolsbehandlingen, til ugunst for tjenestemottaker. Dette forbudet, mot å omgjøre vedtak etter domstolsbehandling, skal gjelde selv om domstolene kommer til at vedtaket ikke var i samsvar med loven. Departementet foreslår et forbud mot omgjøring for alle vedtak som treffes i medhold av opplæringsloven, pasient- og brukerrettighetsloven, helse og omsorgstjenesteloven, samt vedtak etter sosialtjenesteloven § 18 (stønad til livsopphold), 27 (midlertidig botilbud) og 35 (kvalifiseringsstønad).

KS er enig i at innbyggere som mottar nevnte velferdsytelser i minst mulig grad skal involveres i rettslige tvister mellom stat og kommune. KS vil imidlertid foreslå en annen rettslig innretning for å langt på vei ivareta det samme hensyn. Den alminnelige forvaltningsrettslige regelen er at et forvaltningsvedtak kan settes i verk uavhengig av om et søksmål anlegges for de alminnelige domstolene. Et søksmål vil således i seg selv ikke ha oppsettende virkning, jf. også forvaltningsloven § 42. Etter KS's oppfatning bør regelen være at statlige myndigheter, med mindre statlige myndigheter selv bestemmer noe annet, kan kreve at kommunen iverksetter forvaltningsvedtaket, selv om søksmål tas ut. Det antas etter KS's oppfatning at det også vil følge av gjeldende rett, slik at lovendring her ikke vil være nødvendig, men departementet bes vurdere om slik lovendring vil være nødvendig.

Dersom domstolene gir kommunene medhold, og kommer til at vedtaket er ugyldig, må kommunene etter KS's oppfatning ha adgang til å omgjøre vedtaket for fremtiden der vedtakets innhold legger til rette

for dette. Kommunen vil imidlertid også kunne velge å avvente omgjøring blant annet som følge av at vedtaket uansett løper ut for eksempel som følge av tidsbegrensning i vedtaket. Det må imidlertid bero på kommunens frie skjønn. Det vil her være nødvendig med lovendring slik at det blir kommunen, og ikke statlig klageorgan som traff klagevedtaket, som gis kompetanse til å treffe omgjøringsvedtak ved en eventuell domstolsavgjørelse i kommunens favør. Dette omgjøringsvedtaket vil også kunne påklages.

En slik regelinnretning vil etter KS's oppfatning hensynta både innbyggernes behov for forutsigbarhet når vedtak er fattet, samtidig som det gir mulighet til å avvikle fremtidige ytelser som ikke er i samsvar med lovverket.

3.4 I forlengelse av det foreslåtte omgjøringsforbudet – spørsmålet om også statens eventuelle erstatningsansvar er unntatt fra hva domstolene kan prøve

KS er uenig i at spørsmålet om adgang til å kreve erstatning fra staten skal være unntatt prøvingsadgangen dersom omgjøringsforbudet lovfestes, slik som foreslått.

Begrunnelsen for omgjøringsforbudet er hensynet til innbyggernes forutsigbarhet, og ikke hensynet til statens økonomiske interesser. Dersom staten uriktig har pålagt kommunen å gi en tjeneste i strid med lovverket, må den alminnelige regel være et at staten er erstatningsansvarlig for de kostnader kommunen i den forbindelse er påført ved ulovlige fattede vedtak. Hensynet til at feil rettsanvendelse også bør ha en konsekvens for statsforvaltningen tilsier også at kommunen i slike tilfelle kan kreve erstatning for sine økonomiske utlegg av staten.

3.5 Plan og bygningsrett - innsigelsessaker

KS erfarer at det innenfor området plan og bygg og i forhold til innsigelsesinstituttet er en del tvister mellom statsforvaltningen og kommuner.

KS er positiv til at departementet foreslår at departementets *endelige* vedtak av om en innsigelse til kommunens planforslag skal tas til følge etter plan og bygningsloven § 5-6 skal kunne prøves for domstolene, og til at domstolene da også skal kunne prøve om vilkårene for innsigelse i § 5-4 er oppfylt, jf. nedenfor.

KS mener at det er prinsipielt viktig at kommuner også gis adgang til rettslig prøving av om vilkårene for å fremme innsigelser er oppfylt. KS mener at domstolene da også må kunne prøve om vilkårene «*nasjonal eller vesentlig regional betydning*» er oppfylt for å fremme innsigelse, eller om kommunes forslag til plan «*av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde*», gir grunnlag for å fremme innsigelse, jf. plan og bygningsloven § 5-4. KS støtter derfor regjeringens forslag alternativ B, som ikke begrenser domstolens prøvesrett ved fremme av innsigelser. De nevnte vilkårene er i sin kjerne rettslige begreper, selv om det selvsagt vil foreligge et stort innslag både av et faglig og et politisk skjønn ved vurderingene av vilkårene. KS er imidlertid ikke bekymret for at domstolene ikke vil gi staten det nødvendige slingringsmonn ved eventuell prøving av om vilkårene for å fremme innsigelse er oppfylt. Det å unnta fremme av innsigelser for prøving etter disse vilkårene, vil være et uheldig signal, og også kunne motvirke regjeringens ønske om å begrense statlige myndighets bruk av innsigelsesinstituttet overfor kommuner i saker som bør ligge til det kommunale selvstyret å avgjøre. Det forhold at departementet, som nevnt, uansett foreslår at departementets endelige vedtak av om innsigelsen skal tas til følge etter § 5-6, skal kunne prøves for domstolene, tilsier også at statlige myndigheters *fremme* av innsigelse bør kunne prøves for domstolene.

Det er i høringsbrevet bedt om en særskilt uttalelse for hvorvidt en nabokommune som blir berørt av innsigelsen skal få adgang til å prøve innsigelsen rettslig. Dette vil etter KS's vurdering måtte bero på om

nabokommunen har rettslig interesse etter tvisteloven § 1-3, og vil trolig kunne stille seg noe ulikt fra sak til sak. Etter KS's vurdering er det ikke naturlig å gi spesifikke regler for dette spørsmålet.

3.6 Spørsmålet om domstolsprøving eller etablering av tvisteløsningsordninger

KS er enig i departementets forslag om å gi kommuner adgang til domstolsprøving fremfor at det etableres egne tvisteløsningsordninger. Det vises til at en sentral begrunnelse for å innføre adgang til tvisteløsning/domstolsprøving er å oppnå rettsriktige avgjørelser og også bidra til nasjonal rettsenhet. Det er da naturlig at søksmålsadgangen knyttes opp mot de alminnelige domstolene, hvor Høyesterett i siste instans avgjør hva som er juridisk riktig.

Det forholdet at det er grunn til å tro at det ikke blir mange saker, tilsier også at det ikke etableres egne og nye tvisteløsningsorganer. I sin alminnelighet vil et argument for å etablere egne tvisteløsningsordninger være å senke terskelen for å kunne bringe saker inn for en uavhengig instans. I forholdet mellom kommuner og stat vil dette sannsynligvis i mindre grad være et sentralt argument. Der kommuner mener det er grunn til avklaring av gjeldende rett, vil det som regel være prinsipielt viktig. Det taler for at det ikke er en god løsning å la egne tvisteløsningsordninger avgjøre disse tvister med endelig virkning mellom partene.

Etter KS's oppfatning bør det også være domstolsbehandling ved innsigelsessaker.

En adgang for kommuner til domstolsprøving for avklaring av rettsforståelse er ikke til hinder for at det kan opprettes andre tvisteløsningsmekanismer når stat og kommunesektor gjennom konsultasjonsordningen er enige om at dette er hensiktsmessig, som for eksempel var tilfellet ved gjennomføring av samhandlingsreformen og ved uenighet i partnerskapet om ressursallokering til lokale NAV-kontor.

4 Klagebehandling og spørsmål om å prøve kommunens frie skjønn

KS er som nevnt positiv til å begrense statlige myndigheters adgang til å overprøve kommunens frie skjønn ved behandling av klage, og at det innføres en særskilt begrunnelsesplikt. Når Stortinget har gitt kommunen en oppgave gjennom lov, som følge av de fortrinn kommunene har, tilsier de samme fortrinn, blant annet hensyn til nærhet til innbyggerne og behov for at kommuner foretar en helhetlig prioritering av tildelte ressurser, at skjønnet også blir lagt til kommunen. Staten bør således styre kommunene gjennom lov, og ikke ved å overprøve kommunens hensiktsmessighetsskjønn («det frie skjønnet»). KS finner grunn for å fremheve at når kommunen fastsetter et vedtak så vil alltid hensynet til brukers eller søkers beste stå sentralt, men av og til må den enkeltes ønsker/anførte behov vike, fordi kommunen etter nærmere vurdering, finner at de begrensede ressursene mer riktig og formålstjenlig bør anvendes til andre brukere. Det kan eventuelt foreligge andre samfunnsmessige hensyn, som tilsier et annet vedtak. Dette hensiktsmessighetsskjønnet bør ligge til kommunen, som er nærmest brukerne og som er det forvaltningsorgan som skal foreta en helhetlig anvendelse av tildelte ressurser.

KS støtter forslaget om en særskilt begrunnelsesplikt da det er grunn til å tro at det vil innebære en bedre og mer gjennomtenkt begrunnelse når det kommunale skjønn eventuelt settes til side.

Etter KS's oppfatning går regjeringens forslag likevel ikke langt nok i å sikre at det reelle skjønn blir liggende i kommunene. Det følger av forslaget at statsforvaltningen fortsatt skal ha adgang til å sette til side kommunens frie skjønn ved behandling av klage. Det legges videre til grunn at staten fortsatt fullt ut skal kunne sette til side kommunens vurdering av faktum og kommunens rettsanvendelse, selv om det også her kan knytte seg skjønn både til vurdering av faktum og lovforståelse.

KS's prinsipielle standpunkt er at klagen bør avgjøres i kommunene. Grensene mellom det frie skjønn og lovanvendelse er i mange tilfeller flytende. Vurdering av faktum vil ofte knytte seg til skjønnsmessige vurderinger. De samme hensyn som tilsier at det frie skjønn bør ligge til kommunen, kan i mange tilfeller også tilsa at rettsanvendelsesskjønnet og bevissskjønn ligger til kommunen, i alle fall når ikke klare løsninger foreligger. Den kommunale klageordningen må imidlertid innrettes slik at rettsikkerhet for innbyggerne ivaretas, herunder at klageorgan har den nødvendige kompetanse også i lovforståelse. KS ber regjeringen utrede ulike måter å organisere slik klagebehandling på i kommunene. KS bistår gjerne i den forbindelse.

Dersom klagebehandlingen fortsatt skal ligge til statlig myndighet, mener KS at den statlige klageinstansens kompetanse bør begrenses til å prøve lovligheten av kommunens vedtak, herunder saksbehandlingen. Hensiktsmessighetskjønnet bør i sin helhet ligge til kommunen.

KS er uenig i de unntak fra begrensningene i å overprøve kommunens frie skjønn som departementet foreslår, for såvidt gjelder opplæringsloven og barnevernloven. Også i disse tilfeller er kommunen nærmest til å vurdere innhold og omfang av eventuell ytelse. KS mener derfor at også for disse områdene bør terskelen for å omgjøre kommunens vedtak i klagebehandling som ellers foreslås, gjelde.

KS ber videre departementet om å presisere at statlige myndigheter bør legge stor vekt på den skjønnsmessige vurderingen som kommunen ved behandling av vedtak har gjort ved vurdering av faktum, samt også utvise varsomhet med å overprøve skjønnsmessig lovanvendelse. Det «*reelle skjønn*» bør således legges til kommunen. KS drøfter gjerne videre med departementet hvordan dette rettslig kan reguleres.

Med vennlig hilsen

Lasse Hansen
administrerende direktør

Tor Allstrin
avdelingsdirektør, KS Advokatene

